

Redaksjonelt

I boken *Vi mennesker: Fra en antropologs reise* fra 2008 skriver Fredrik Barth: «Vi mennesker lever de mest mangfoldige liv. [...] Men paradoksalt nok synes mennesker alle steder at deres måte å se tingene på er den eneste naturlige og riktige for mennesker, og at andre måter er forkastelige eller feilaktige. For hvert menneske lever egosentrisk forankret i sitt historiske øyeblikk, i sitt samfunn og sitt fysiske miljø, kort sagt: lukket inne i en boble av sin erfarte virkelighet og sin kunnskap.» Barth argumenterer for at det antropologiske prosjektet er å undersøke ulike måter å være mennesker på. For Barth var det å bli kjent med ulike livsformer og verdensbilder det han kalte en bevissthetsutvidelse, som kunne legge grunnen for et rikere menneskeliv og livsutfoldelse.

Barths betraktninger gjelder ikke bare antropologien. Også kulturvitenskapen studerer ulike måter å være menneske på, ikke nødvendigvis ved å gå til andre samfunnsformer enn de som eksisterer eller har eksistert i den vestlige verden. Men snarere ved å stille seg spørrende til sine egne omgivelser og sine egne kulturelle tatt-forgitt-heter. Det kan gjøres, slik Owe Ronström har foreslått, ved å innta en undrende innstilling til kulturelle forestillinger og praksiser og å spørre som en rumpniss i Ronja Røverdatter: «Voffor då då? Voffor gör di på detta viset?» Slik kan vi «trenge gjennom hinnen av selvfølgeligheter» i vårt kulturelle øyeblikk, som Orvar Löfgren og Jonas Frykman en gang formulerte det.

Dette nummeret av *Tidsskrift for kulturforskning* ser verden fra rumpnissene ståsted. Nummeret inneholder fem artikler som

dekker et bredt spekter av temaer som kjærlighet, død, sorg, forestillinger om seksualitet og trakassering, bestialske kriminalhistorier, ryktespredning, digital kommunikasjon og hverdagslig fortellingskunst. En fellesnevner for disse artiklene er nettopp en undrende holdning som kan oppsummeres i det enkle spørsmålet «Voffor gör di på detta viset?»

Hanna Jansson studerer langdistanseseileres narrative bevissthet. Det gjør hun ved å undersøke hvordan deres reiseblogger og andre digitale fortellinger formes av en bevissthet om at de skal leses av forskjellige publikumsgrupper, som venner og foreldre, men også ukjente mennesker, alt fra andre seilere og til fremtidige arbeidsgivere.

Audun Kjus går kulturhistorisk til verks og undersøker endringer i norske begravelsskikker. Hans anliggende er å forstå endringer som gjelder barns tilstedeværelse i begravelser. I et eldre bondesamfunn ble det ikke stilt spørsmål ved barns deltakelse i begravelser. De deltok på linje med voksne. Etter hvert som begravelsene ble flyttet ut av hjemmet og inn i kirker og gravkapeller uteble imidlertid barna, mens de i dag er tilbake som deltakere i begravelsene. Kjus spør kort og godt: «Hvordan og hvorfor begynte folk å holde barna borte – og hvordan og hvorfor sluttet de med det igjen?»

Helge Riddervold er opptatt av den såkalte virkelighetskrimmens fascinasjonskraft. Gjennom en undersøkelse av tre spesialmagasiner for slike krimfortellinger, argumenterer han for at virkelighetskrim tematiserer tre eksistensielle mysterier. Disse kaller han kaller ondskapens, dødens og skyldens mysterier.

Tove Ingebjørg Fjell har sett nærmere på

medial ryktespredning om Trine Skei Grande i tiden rundt Venstres inntreden i Solberg-regjeringen. Artikkelen undersøker hvordan ryktet om at Skei Grande hadde sex med en ung gutt på en bryllupsfest ti år tidligere ble tillagt troverdighet i noen medier og avskrevet i andre. Dernest diskuterer artikkelen i hvilken grad denne hendelsen ble betraktet som seksuell trakassering, og hvordan et kulturelt skript om seksuell trakassering virket inn på mediedekningen av saken.

Hanne Weisser leser balladen om Bendik og Årolilja som et uttrykk for kjærlighetens kulturhistorie. Hun argumenter at balladen kan leses som et uttrykk for en motstemme mot eldre praksiser der foreldre hadde råde-

rett ved ekteskapsinngåelse. Gjennom å undersøke både en 1600-talletsvariant fra Finnmark og en telemarksvariant fra midten av 1800-tallet viser hun hvordan kulturelle uttrykksformer kan opprettholdes på tvers av tid og rom og være bemerkelsesverdig stabile når disse kulturuttrykkene tematiserer grunnleggende spørsmål i den menneskelige tilværelsen.

I tillegg til disse fem artiklene inneholder dette tidsskriftnummeret også presentasjoner av to nye doktoravhandlinger og seks bokanmeldelser. Slik tar det pulsen på ny kulturforskning.

God lesning!
Kyrre Kverndokk